

TÜRKİYE-ALMANYA İLİŞKİLERİNİN TARİHÇESİ

İmparator II. Wilhelm'in Türkiye'yi Ziyaretleri

Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan Türkiye-Almanya ilişkilerinde, XIX. yüzyıl, yeni bir dönemin başlangıcı sayılır.

Bu yüzyılda siyasi ilişkiler, giderek askeri ve teknik işbirliğine dönüştü. Özellikle askeri alanda, Alman general ve subayları Osmanlı ordusunun reformu için danışman olarak çağrıldı. Sultan II. Abdülhamid ve imparator II. Wilhelm karşılıklı olarak Türk ve Alman yaverler kullandılar. İki ülke arasındaki yakın ilişkiler, Almanya ve Türkiye arasındaki silah ticaretini, ithalat ve ihracatı arttırdı. Almanya, yatırımcı bir politika dönemine geçti.

İmparator II Wilhelm Türk Üniforması

Anadolu- Bağdat demiryolu hattının yapımının Almanya tarafından üstlenilmesi, bu işbirliğini daha da arttırdı. Alman imparatoru II. Wilhelm,

Türk-Alman dostluğuna ve işbirliğine özellikle önem verdi. Tahta geçtikten bir yıl sonra, 21 Ekim 1889'da, ayrıca 5 Ekim 1898 tarihinde olmak üzere İstanbul' u iki kez ziyaret etti. İstanbul'a her iki gelişinde de Osmanlı Padişahı II. Abdülhamid tarafından büyük törenle karşılandı.

İstanbul da ki Alman Çeşmesi

İstanbul'da Sultanahmet Meydanı'nda yaptırdığı ve II. Abdülhamid'e armağan ettiği çeşme ile bu dostluk anıtlıdır. Almanya Osmanlı İmparatorluğundaki diğer yabancı bankaların aksine yatırımcı firmalarla ortaklık kuran yeni bir bankacılık sistemi getirdi. (Deutsche Bank ve Dresdner Bank gibileri).

I. Dünya Savaşında Osmanlı ve Alman imparatorlukları aynı ittifak içinde yer aldılar. Savaşta birçok Türk cephelerinde Alman Generaller komuta etti. Birçok Alman subayı Türk donanmasında, kara ve hava kuvvetlerinde görev aldı. Alman subay ve erlerinden oluşan birçok makineli tüfek, topçu, süvari keşif ve oto ulaşım birliği Filistin cephesinde Türklerle birlikte çarpıştı. Alman pilotları Çanakkale, Filistin, Irak ve Doğu Anadolu semalarında savaştılar. Ayrıca, Rus orduları karşısında bunalan Alman ve Avusturya ordularına yardım için Galiçya, Makedonya ve Romanya cephelerine birer Türk kolordusu gönderildi. Böylece Türk askerleri Avrupa topraklarında Almanlarla omuz omuza can verdiler. Türk- Alman silah arkadaşlığı o yıllarda Almanya'da büyük ilgi uyandırdı, birçok Alman gazetecisi Türk cephelerine gelerek röportajlar

yaptılar, fotoğraflar çektiler ve bunları dergi ve gazetelerde yayınladılar.

85

تاریخ تالیف	تاریخ اولدین دواز	مجلس وکلاء	تاریخ	تاریخ
۱۰/۱۰/۱۹۱۷	مابیه	مذاکره لایحه مخصوص ضبط نامه	۱۱ صفر ۱۳۳۷	۱۳۳۷

خلاصه مالی

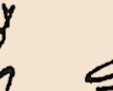
قراری

هنگام آمدن امپراتور آلمانی طرفداران و قریب برادران از آن جهت که در آن زمان در آنجا
موجود بود و در آن وقت در آنجا در آن وقت در آنجا در آن وقت در آنجا در آن وقت در آنجا
در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا
در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا
در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا

امضای امپراتور آلمانی

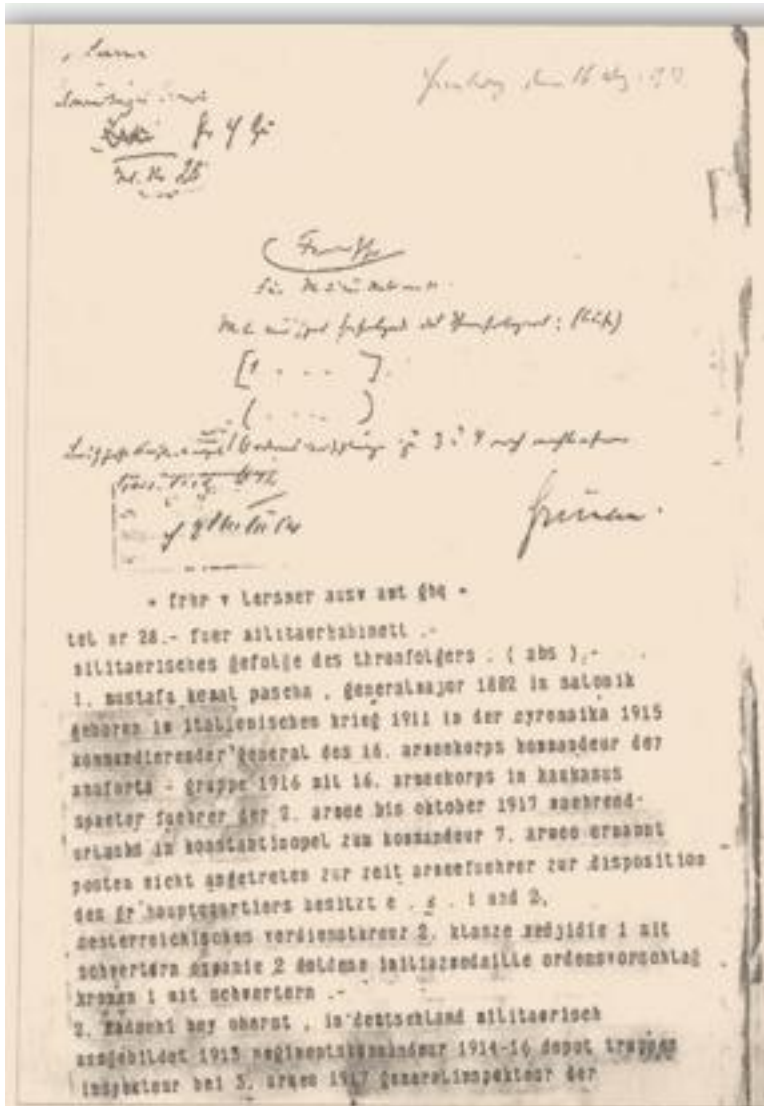

Atatürk'ün Almanya Gezisi*

Savaşın sonlarına doğru, imparator II. Wilhelm, Sultan Mehmed Reşad'ın davetlisi olarak 15 Ekim 1917'de üçüncü kez İstanbul'a geldi. II. Wilhelm, Türk üniforması ve Türk kalpağı giyerek ziyaretlerini yaptı.

Almanyayı ziyaret edecek Türk heyeti ile ilgili hükümet kararı

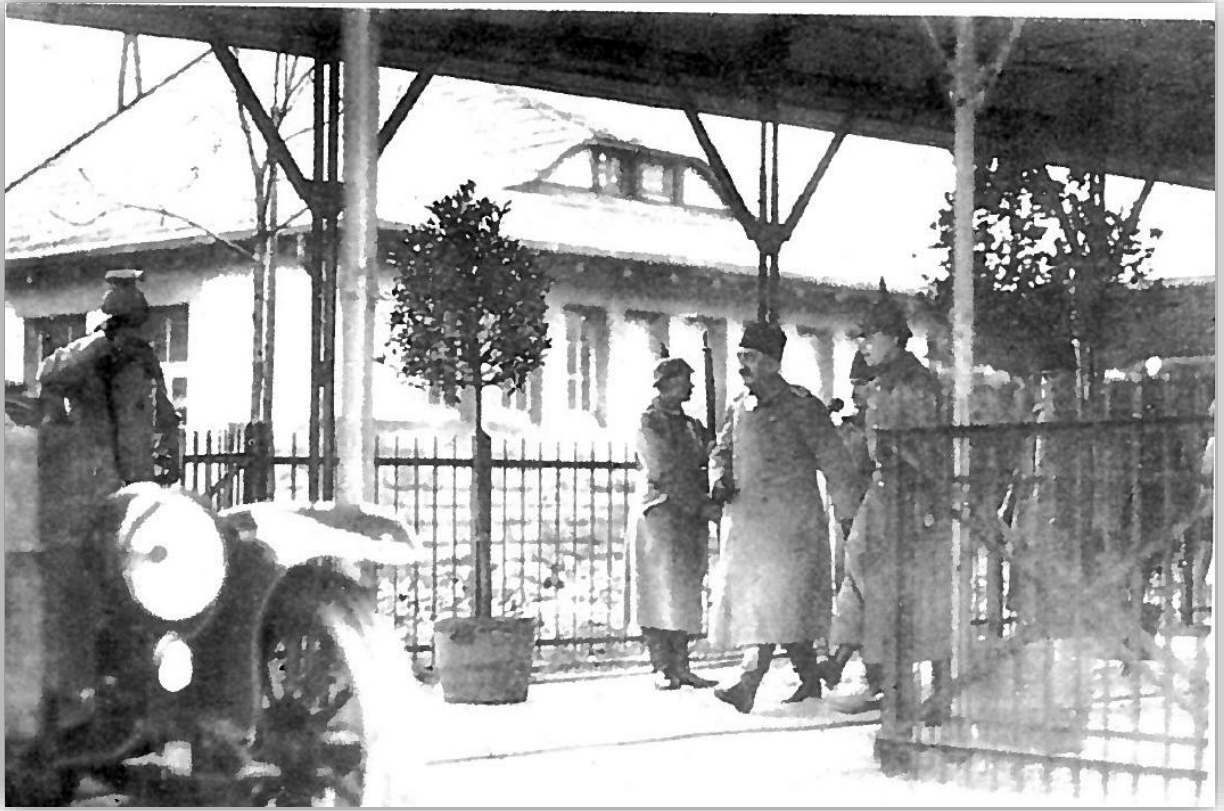
II.Wilhelm, dönüşünde, Alman savaş cephelerini ziyaret etmek üzere, Sultan Reşad'ı Berlin'e davet etti. 73 yaşında olan Sultan Reşad rahatsız olduğundan, yerine kendisini temsilen Veliahd Mehmed Vahdeddin'i Almanya'ya gönderdi. 19 Aralık 1917-31 Aralık 1917 tarihlerinde Almanya'ya gelen heyette orduyu temsilen Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) yer aldı. Mustafa Kemal Paşa, (Çanakkale Savaşı sırasında „Anafartalar Kahramanı ve İstanbul'un Kurtarıcısı" olarak ün yapmıştı. (Çanakkale savaşından sonra, 16. Kolordu Komutanı olarak Doğu Anadolu'da, daha sonra 2. Ordu Komutanı olarak Kafkas Cephesinde ve bilahare 7. Ordu Komutanı olarak Suriye ve Sina Cephesinde büyük başarılar elde etmişti. Mustafa Kemal'in bu başarıları ve üstün yetenekleri başta Kayzer II.Wilhelm olmak üzere Alman generallerince ve kamuoyunca çok iyi

***Türk heyeti ile ilgili olarak Alman büyüleçliğinden gönderilen
Telgraf***

Misafirler Genel Karargaha geldiğinde, bando Türk Ulusal Marşını çalmaya başladı. Veliâhd ve Mustafa Kemal Paşa arabalardan indiklerinde, imparator II. Wilhelm, Alman Ordulan Komutanı Mareşal von Hindenburg, 7. Ordu Kurmay Başkanı Erich Ludendorff ve diğer generaller misafirleri selamlamak üzere beklemekte idiler. Kayzer, Veliâhd tarafından takdim edilen Mustafa Kemal Paşa'ya: „Siz, Anafartalar ve Kafkas Cephesi Komutanı değil misiniz? Sizi çok iyi tanıyorum" dedi. şeref kıtası denetlendikten sonra Genel Karargaha geçildi.

Veliâht Vahdeddin ve Türk Heyeti Bad Kreuznach ta (Şehir Arşivinden)

Ziyaret sırasında, hem Veliâhd, hem de Mustafa Kemal Paşa, imparator IL Wilhelm'le, Mareşal von Hindenburg'la ve General Ludendorf ile birlikte oldukları yemeklerde özel görüşmeler yaptılar. imparator II. Wilhelm'in verdiği davette, Türk-Alman dostluğu ve askeri ortak çalışmalarından söz edilirken, kadehler köklü Türk-Alman dostlugunun devamına kaldırıldı. Mustafa Kemal Paşa'nın savaşıla ilgili anlattıklarını dikkatle izleyen imparator, generallerinden, Mustafa Kemal Paşa'yla

daha yakından ilgilenmelerini ve kendisiyle daha uzun görüşmelerini istedi.

Misafirler, 20 Aralık 1917'de Strasburg'u, oradan Fransız sınırı yakınındaki Colmar Cephesini, 21 Aralık 1917'de de Elzas'taki güneydogu cephesini ziyaret ettiler.

Cephede görev yapan general ve subaylarla, cephenin durumu hakkında görüş alışverişi yapıldı. Mustafa Kemal Paşa, konuşmalar sırasında gerçekçi bir görüş savunarak, Almanlann yapacağı bir taaruzun başanya ulaşamayacağını belirtti. Delegasyon Strasburg'ta bir gün kaldı. Daha sonra Krupp Silah Fabrikasına hareket edildi. Firma sahibi Krupp von Bohlen tarafından karşılanan misafirlere, fabrika gezdirildi. Misafirlere, Villa Hügel'de yemek verildi.

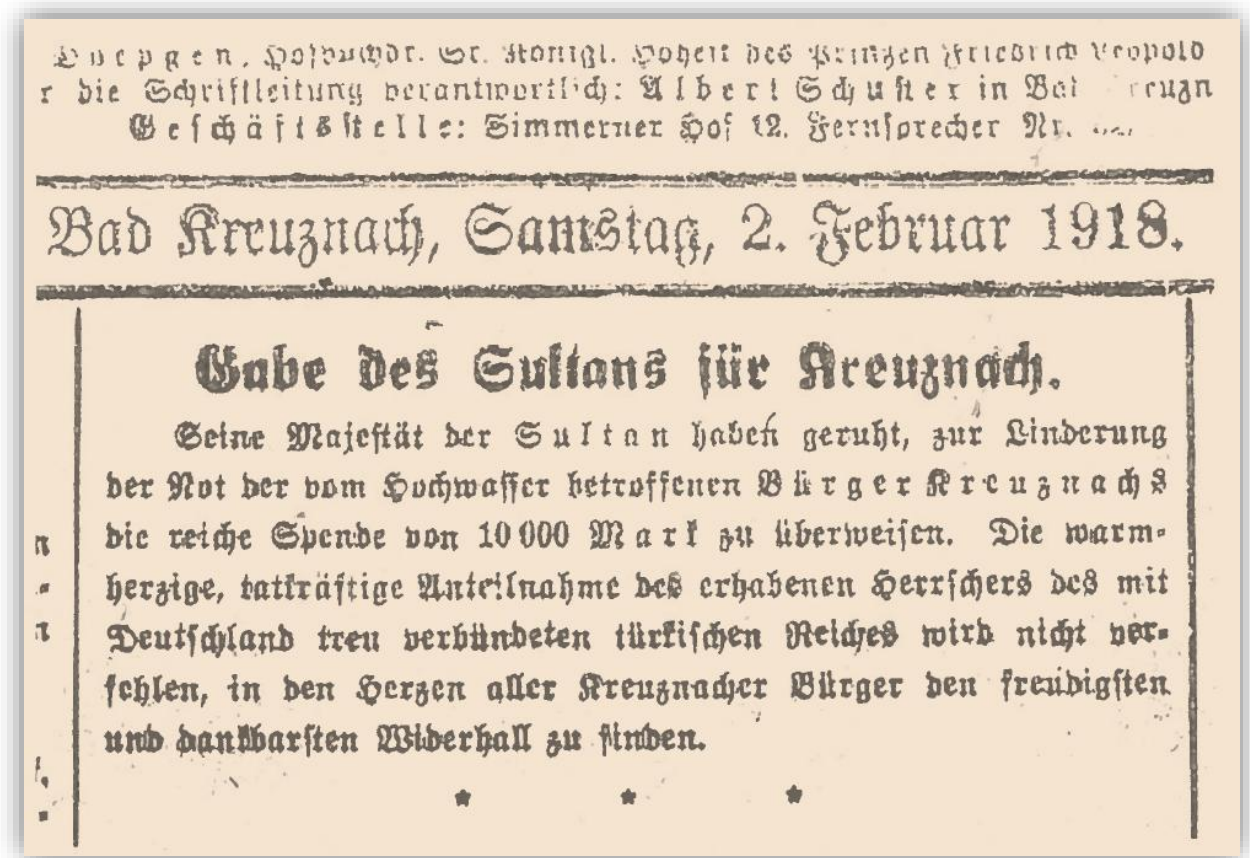
Atatürk Berlin de İstanbul lu işadamlarından Kemal Bıçakçı Cevzade Bey ile (Resim K.B.C. beyin torunlarından Hamit Bilimer aile albümünden)

23 Aralık 1917 tarihinde Berlin'e gelen Veliabd ve Mustafa Kemal Paşa, imparator II. Wilhelm'in misafiri olarak Adlon Otelinde kaldılar. Saray

Bellevue'da ikamet eden imparator'un eşi kendilerine nezaket ziyaretinde bulundu. Onun daveti üzerine kraliyet operasında bir opera izlediler. Saray ve müzeleri de ziyaret eden Türk Heyeti, Adlon Otelinde bir basın toplantısı düzenledi. Velihaht toplantıda köklü Türk-Alman dostluğunun daha da arttığını vurguladı, Almanya ziyaretinden ve cephe izlenimlerinden duydukları memnuniyeti dile getirdi ve ortak çalışmaların her iki ülkenin yararına olacağını belirtti.

1 Ocak 1918 tarihinde, Berlin garından hareket eden Balkan Ekspresine özel bir vagon eklendi. Türk delegasyonu, İstanbul'a büyük bir törenle uğurlandı.

15 Aralık 1917'de İstanbul'dan başlayıp 4 Ocak 1918 tarihinde İstanbul'da biten Atatürk'ün seyahatle ilgili hatıralar, aradan 9 yıl geçtikten sonra 1926 yılında kendi notları kullanılarak bir Türk gazetesinde yayınlandı. Bu hatıralarda, İmparator II. Wilhelm ve generallerle yapılan görüşmeler geniş bir şekilde yer aldı.

Almanya'ya ziyaretinden hemen sonra Alman imparatoru II. Wilhelm, Mustafa Kemal Paşa'ya Birinci Rütbe'den Kılıçlı Cordon de Preusse nişanı verdi.

Sel felaketi nedeniyle Bad Kreuznach şehrine Sultan Reşad ın yaptığı yardım ile ilgili gazete k p r  (Şehir Arşivinden)

İki  lke arasındaki bu yakın ilişkiler, sosyal konularda yardımlaşmaya da yansdı. 1918 yılında taşan Nahe Irmağı'nın seller altında bıraktığı Bad Kreuznach şehrine yardım amacıyla Sultan Reşad, „Silah Arkadaşlığı"  r evesinde gelişen iyi ilişkilerin ayakta kalması amacıyla 10.000 Mark yardımda bulundu. Aynı yıl İstanbul'da  ıkan büyük yangında zarar g renlere yardım amacıyla da Bad Kreuznach Belediyesi İstanbul'a 2.000 Mark'lık yardım g nderdi.

Telegraphie des Deutschen Reichs.

Beordert den / 1918
Uhr Mitt. in Stg.
von durch
M. 101 den / um Uhr Min. mitt. Hofzug, den 22. März 1918.

Telegramm

Sr. Majestät des Kaisers und Königs.

Seiner Majestät dem Sultan Mehmed V Rehad
Konstantinopel.

Euerer Kaiserliche Majestät haben, wie Mir gemeldet worden ist, die grosse Güte gehabt, einen namhaften Betrag zu Gunsten der von der Hochwasserkatastrophe betroffenen Rheint ler, insbesondere des bisherigen Sitzes Meines Grossen Hauptquartiers zu stiften. Tief gerührt von der damit bekundeten Teilnahme an dem schweren Unglück, möchte auch Ich Euerer Majestät Meinen herzlichsten Dank aussprechen für die der heimgesuchten Bevölkerung zur Linderung ihrer Not gewährte hochherrsige Beihilfe. Allmächtige wolle Euerer Kaiserlichen Majestät seinen Schutz und Segen spenden.

Wilhelm II.

İmparatorun Sultan Reşad a teşekkür telgrafı

Birinci Dünya Savaşının sona ermesinden sonra Osmanlı Ordusundaki Alman subay ve erler Almanya'ya geri dönmeye başladılar. Mustafa Kemal Paşa, Yıldırım Grubu Komutanı olarak 1 Kasım 1918 tarihinde Türk askerlerine yayınladığı bir genelgede „şimdi ülkelerine dönmekte olan, 4 yıldır birlikte savaştığımız Alman ve Avusturya subay ve erlerine her türlü

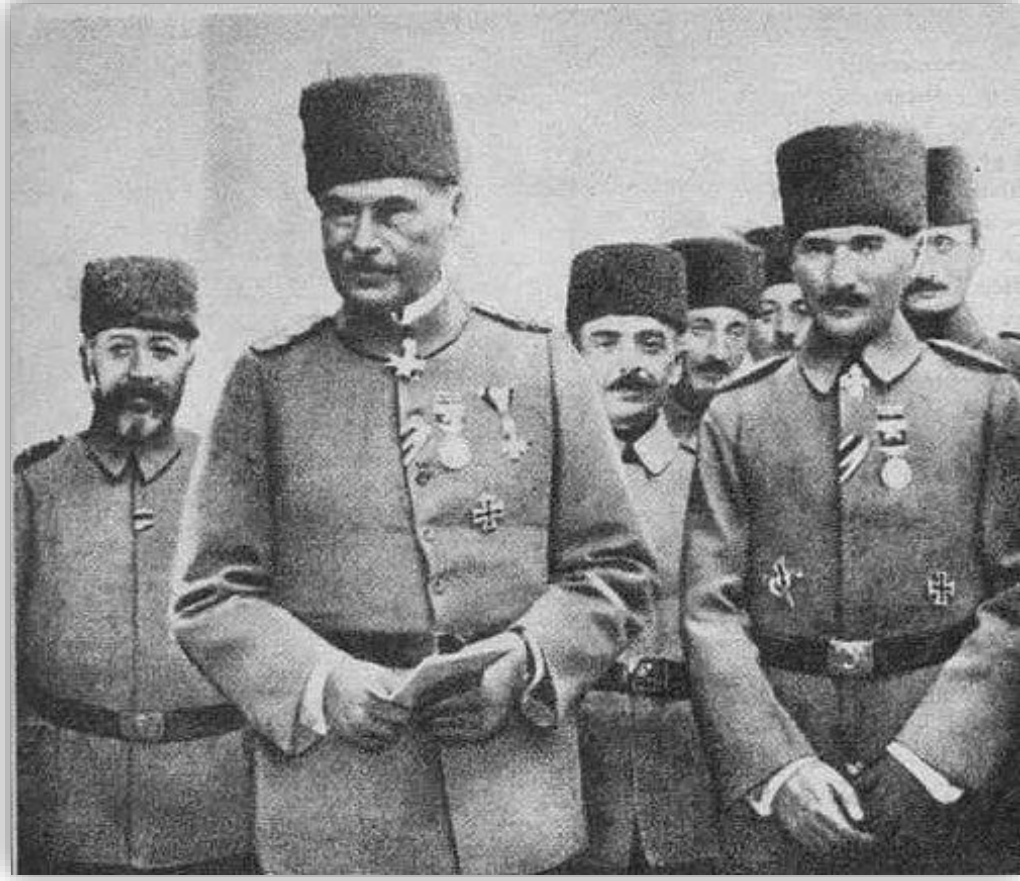

yardımın yapılmasını ve Türk konukseverliği örneğinin her yolla gösterilmesini" istedi.

Atatürk Çanakkale de Türk ve Alman Subaylar ile

Uluslararası dostluğa büyük önem veren Atatürk ün, ülkesini işgale kalkışan insanlara karşı bile nasıl bir gönül yüceliğiyle, hangi insanlık değerleri ile yaklaştığının anlamlı bir örneğini I Dünya Savaşı sırasında hayatlarını kaybetmiş ve mezarları Çanakkale de bulunan yabancı askerler için 1934'te söylediği şu sözler yansıtmaktadır:
„Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar burada bir dost vatanın bağrındasınız. Huzur ve sükun içinde uyuyunuz. Sizler

Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız.

General Liman von Sanders ve Atatürk

Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar, göz yaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız bizim bağrımızdadır, huzur içindedirler ve huzur içinde rahat uyuyacaklardır. Onlar bu topraklarda canlarını verdikten sonra, artık bizim evlatlarımız olmuşlardır:"

19 ARALIK 1917 - Atatürk'ün, Veliâht Vahdettin Efendi'nin maiyetindeki heyetle beraber Alman Genel Karargâhı'nın bulunduğu Bad Kreuznach kasabasına gelişi ve Karargâhla imparator II. Wilhelm tarafından karşılanışları

(Atatürk, bugün Karargâhla imparator II. Wilhelm, Mareşal Hindenburg, General Ludendorff ve diğer Karargâh komutanları ile tanışmıştır.)

19 Aralık 1917 Çarşamba... Veliâhdın ve Atatürk'ün bulunduğu tren sabah erken, Alman Genel Karargahı'na doğru yol almaktadır. Karargâha yakın istasyonlardan Rockenhausen'e gelindiği sırada, Alman İmparatoru Wilhelm II.'in mihmandar olarak gönderdiği 15. Kolordu Komutan Vekili Korgeneral Baron von Süsskind, Strasburg Askeri Valisi ve Kolordu Kurmay Başkanı General Von Beerrenhorst, İmparator'un Yaveri Binbaşı Von Hirschfeld karşı çıkmışlar, konuklara "Hoş geldiniz" demişlerdi. Ayrıca, savaş boyunca Almanya'da Türk Askeri Delegesi olarak bulunan Zeki Paşa da Rockenhausen istasyonunda, Türk Heyeti'ne katılmıştı. Trenin 15 dakika duraklamasından sonra Genel Karargâh'a doğru hareket edildi.

Kayzer Wilhelm II.'le Görüşme

Yarım saat sonra tren, Alman Genel Karargahı'nın bulunduğu Bad Kreuznach'a geldi. Garda, Kayzer Wilhelm II.'in yeğeni Prens Waldemar ve başka yüksek rütbeli subaylar karşıladılar. Kalabalık heyet otomobillere taksim olmuşlardı. Vahdeddin, Prens Waldemar'la birlikte bir otomobile, Mustafa Kemal Paşa da Korgeneral Baron von Süsskind'le ayrı bir otomobile bindiler. Öteki konuklar, rütbe ve görevlerine uygun karşılayıcılarla otomobillere binmişlerdi. Kortej Karargâha hareket etti.

Karargahı'n önündeki geniş meydan, Türk ve Alman bayrakları ile süslenmiş, süslü üniformalarıyla bir bölük asker, Karargâhın sağında yerini almıştı. Kortej, meydana gelir gelmez, bando Osmanlı marşları çalmağa başladı. Veliâht ve Mustafa Kemal Paşa otomobillerinden indikleri sırada, Kayzer Wilhelm II. de, sağında Alman Orduları Başkomutanı Mareşal Von Hindenburg, solunda Alman 7. Ordu Kurmay Başkanı General Erich Ludendorff olduğu halde, konukları karşılamak

üzere hazırlanıyorlardı. Askerî birliğin önünden geçen heyet, Karargâhın kapısı önünde bekleyen İmparator'a doğru ilerledi.

Karşılama töreni İmparator'la tanışma ve görüşmeleri, Atatürk anılarında şöyle anlatır:

“Büyük Alman Karargahı'nın bulunduğu küçük bir kasabaya gelmiştik. Bizi, İmparatorun Karargahı'nın önüne dizilmiş heybetli bir Alman kıt'ası selamladığı sırada bizzat Kayzer, giriş selâmlığında karşılamaya iştirak ediyordu. Girişten büyücek bir hole geçtik. Orada İmparator, Hindenburg, Ludendorf ve bütün karargâh büyükleri Veliahdı ve onun yanında bulunanları kabul ediyordu. Kayzer, Veliahtla, Naci Paşa vasıtası ile birkaç kelime konuştuktan sonra, Vahdeddin'e: 'Yanınızda bulunanları İmparator'a takdim etmeniz lâzımdır' denildi. Veliaht beni İmparator'a takdim etti. Bir eli göğüs üzerinde düğmelere sokulmuş olan imparator, öteki eliyle elimi tuttu, çok yüksek sesle Almanca olarak:

— On altıncı Kolordu... Anafarta... dedi. Hazır bulunanlar, İmparatorun ihtarı üzerine bana döndüler.

Ben Kayzer'in ne demek istediğini anladığım için biraz sıkıldım, önüme baktım, imparator, benim bu mahcup ve mütevazi halimden şüphelenerek, yanlış bir şey söylemiş olması ihtimalini düşünmüş olsa gerek ki bana sordu :

— Siz 16. Kolordu Komutanlığı'nı ve Anafartalar'ı yapmış olan Mustafa Kemal değil misiniz?

Almanca sorulan suale Fransızca cevap verdim:

— Evet Ekselans...

Siz, yahut “Kayzer” demek lâzımdı. Ne yalan söyleyeyim, insan dilini alıştıramadığı şeyleri söylemekte güçlük çekiyor. Bu benim düştüğüm birinci hata değildi. Bulgaristan Kralı Ferdinand'la ilk karşı karşıya geldiğim zaman aynı hatada bulunduğumu hatırlarım.

Karargâhta, çok güzel ve rahat yerleştirilmiştik..”

Eski bir otel olan Karargâh 'ta Veliaht ve Mustafa Kemal Paşa ayrı ayrı dairelere yerleştirilmişlerdi.

Hindenburg ve Ludendorff'la Karşı Karşıya

Odalarında kısa bir dinlenme yapan konuklar, az sonra oturma salonunda bir araya geldiler. Önce Mareşal Hindenburg'u, daha sonra General Ludendorfu makamlarında ziyaret gerekiyordu. Saat 11'de Mareşal Hindenburg'a gidildi. Atatürk bu ziyaretleri ve yapılan görüşmeleri yine anılarında tüm ayrıntıları ile anlatmaktadır :

“Veliahd tarafından bazı ziyaretler yapılmak lâzım geldi. Mesela Hindenburg'u, sonra Ludendorff'u ziyaret ettik. Ben, Naci (Paşa), veliahd ile beraber bulunuyorduk.

Hindenburg'un ufacık bürosunda idik. Mareşal masasının başında sol ilerisindeki koltukta Vahdeddin, onun yanında da Almanca bilen Naci Paşa oturuyordu. Ben Hindenburg'un sağındaki sandalyede idim.

Veliahd ve Hindenburg birbirleriyle görüşüyorlardı. Kısa ve merasim kabilinden olan böyle bir mülakatta çok önemli şeyler konuşulmak adet olmamakla birlikte Hindenburg, Veliahd ve onun vasıtası ile bütün Türk milletine çok teselli edici sözler söylüyor, Veliahd da bu sözlere teşekkür ediyordu.

Ben, Hindenburg'un sözlerini, kibar ve misafirseven olduğu için ancak nezaket olarak söylediğini sanıyordum. Yoksa sözlerin manası meyas edecek mahiyette idi. Konuşmaya katılmayı uygun görmedim.

Ludendorff da Vahdeddin 'i büyük nezaket ve dikkatle kabul etti. O da Mareşal'in temas ettiği mevzular üzerinde teselli verici izahlarda bulundu. Bilhassa o günlerde Kuzey-Batı cephesi üzerinde Müttefik orduları üzerine başlattıkları parlak taarruzdan bahsetti. Bu taarruzu biliyorduk, fakat bu taarruzla alınabilecek neticeyi Ludendorff'un dilinden işitmek için sabırsızlanıyordum. Gördüm ki konuşmanın hedefi bu değildir. Alman ordularının taarruz etmekte olduğunu söylemekle Alman milleti ve müttefiklerinin maneviyatını yükseltebilecek teminat vermekten ibarettir. Şüphemi halletmek için General'e kısa bir sual sordum:

— En nihayet taarruz kuvvetleri hangi hatta kadar gidebilecektir?

Veliahd maiyetinde bulunan bir subayın damdan düşer gibi sorduğu bu suale karşı Ludendorff, nezaket içinde devam ettiği beyanatını kesti, biraz düşündü, yüzüme baktı ve dedi ki:

— Biz taarruz ediyoruz, neticesini olaylar gösterecektir. Cevap verdim :
— Yapılmakta olan taarruz neticesinin ne olabileceğini anlamak için olayları beklemeğe lüzum olmadığını sanıyorum. Çünkü yapılan taarruz, en nihayet “parsiyel” bir taarruzdu.

Ludendorff tekrar yüzüme baktı, ne demek istediğimi pek iyi anladı. Cevap vermeyerek sustu. Konuşma burada kaldı, ziyarete son verildi. İmparatorluk karargâhı yapılan otelin içinde Vahdeddin’in odasında, Vahdeddin, ben, Naci Paşa konuşuyoruz. Bütün seyahatimiz sırasında benim açtığım umumî ve hayatî bahisler üzerindeyiz. Başkumandanlık Vekaletinin, Alman ordusuna dayanılarak, katlanmaya devam edeceğimiz fedakârlığın mutlaka parlak bir başarı ile son bulacağı hakkındaki fikri ve bu fikri memlekette yaymağa çalışmaktaki mantıksızlığı izah ve ispata çalışıyordum. Bana bu sözleri söyleten sebep, kısa sualim karşısında Ludendorff’un akibetleri Tanrıya bırakan bir tevekkülü andırır durumu idi. Çok istiyor ve çalışıyordum ki yarının padişahı tam yerinde benim dediklerimi çok iyi anlayabilsin. Bilmem neden böyle bir şeye ümit bağlamak istiyordum. Verdiğim izaha, Veliahdın tasvip eder işaretleriyle karşılanmakta idi. Bu sırada yüksek bir takım sesler, otelin boşlarını doldurarak bizim oturduğumuz salonun içine kadar geldi:

— Kay zer... Kay zer...

Kapı vuruldu. Kayzer’in Veliahd’ı ziyaret etmeğe gelmekte oldukları bildirildi. İmparator’u karşılamağa çıktık. Kayzer salona girdi. Hep beraber oturduk, imparator, gerçekten çok kibarca konuşuyor, sadık, vefalı Osmanlı Devleti’nin çok değerli bir Alman müttefiki olduğundan ve bilhassa Başkomutan vekili Enver Paşa’nın bu dostluğun değer ve yüksekliğini anlayarak çalıştığından, Alman Başkomutanlık ve Genel Kurmayının bu seçkin kişiye çok güven ve itimat beslemekte olduğundan bahsediyordu.

Ben Vahdeddin’in sağında idim. Naci Paşa tam karşımızda bulunuyordu, imparator solundaydı. Aşağı yukarı şu soru, Naci vasıtasıyla Vahdeddin tarafından İmparator’a soruldu:

— Türkiye'nin Almanya'ya karşı vefasından, sadakatinden, yakın gelecekte Alman müttefiklerinin başarıya ulaşacaklarından bahseden beyanlatları, Osmanlı Devleti'nin yarınını düşünmek durumunda bulunan bizlere büyük ferahlık ve teselli vermiştir. Ancak bir noktayı daha açıklıkla anlamak ihtiyacımdayım. Türkiye'ye karşı düşman tecavüzleri durdurulamayarak ilerlemektedir. Eğer bu darbeler başarıya ulaşırsa Türkiye mahvolacaktır. Bu darbeleri durdurmak için kâfi teminat ifade eden beyanlatlarını dinleyemedim. Lütfen bu hususta beni biraz tenvir ve tatmin buyurur musunuz?

Bu soru üzerine İmparator oturduğu sandalyeden hemen ayağa kalktı:

— Türkiye'nin muhterem Veliahdı anlıyorum ki, sizin zihninizi bulandıranlar vardır. Ben Alman imparatoru olarak size gelecekteki başarılarından bahsettikten sonra şüpheniz kalır mı, kalmalı mı? Veliaht, müspet cevap vermekle birlikte endişesinin zail olmadığını da ilâve etti.

İmparator, kalktığı sandalyeye artık oturmadı. Bizi terk edeceğini nezaketle ima etti. Salonun kapısına doğru yürüdü. Vahdeddin ve arkasından bizler, Kayzer'le birlikte salondan dışarı çıktık. Kayzer, soldaki bir koridordan gidecekti. Ben Kayzer'in koşuna gitmediğimi anladığım için, aksi koridora doğru biraz uzakta durdum. İmparator, Veliahdın ve ona yakın Naci Paşa'nın ellerini sıkarak uzakta bulunan bana baktı, ilerlediği koridora doğru yürümeğe başladı. Benim elimi sıkmamıştı. Hakkı vardı. Veliahdın refakatinde bulunan herhangi bir generalin elini sıkmak için onun ayağına mı gelecekti. Kusurumu itiraf ederim. Bilmem neden durgun, hareketsiz, sabit ve dalgın bir vaziyet almıştım. İmparator, iki üç adım yürüdükten sonra tekrar geri döndü, bana yaklaştı;

— Affedersiniz, sizin elinizi sıkmamıştım, dedi. Elimi uzattım, çok nazik iltifatlarda bulundu...

Alman İmparatoru'nun Yemeğinde

O gün Kayzer Wilhelm II., konuklara, İmparator Köşkü'nde bir öğle yemeği veriyordu. Yemekte, Kayzer'le birlikte Prens Waldemar, Başbakan Kont G. Hertling, Mareşal Von Hindenburg, General

Ludendorff, Amiral Von Holsndrof, öteki generaller, Avusturya-Macaristan ile Bulgaristan Askeri Delegeleri, Berlin Büyükelçisi İsmail Hakkı Paşa, Almanya'da Askeri Müşavir Zeki Paşa ve İstanbul'dan gelen Türk Heyeti vardı. Kayzerin sağına Vahdeddin, soluna da Mustafa Kemal Paşa oturmuştu. Öteki konuklar ve davetliler rütbe sıralarına ve makamlarına göre yerlerini almışlardı. Yemek, dostça konuşmalar içinde geçti. Yemekten sonra, bitişik salona geçildi. Burada Türk Heyeti, birlikte getirdikleri, özel ambalajlı Türk sigaralarını Alman davetlilere ikram etti. Vahdeddin, değerli taşlarla süslü altın bir ağızlığı Kayzer'e hediye etmişti. Kayzer de Türk konuklarına altın işlemeli birer sigara tabakası, birer kırmızı Kartal Nişanı ile imzalı fotoğraflarından hediye etti. Çok ilginç konuşmaların yapıldığı bu yemek faslını, Atatürk anılarında şöyle anlatır:

“İmparator'un yemeğine davetli idik. Kayzer'in karşısında bir Prens, sağında Vahdeddin, solunda da ben bulunuyorduk. Benim solumda Ludendorff vardı. Ludendorff, Fransızcası ile benimle görüşüyordu. İmparator, Ludendorff'a Almanca :

— Sağındaki adamla konuş, dedi.

— Onu yapıyorum, cevabını verdi.

Bu konuşmayı anlayacak kadar Almanca bildiğim için İmparator'un hatırlatmasını ve Ludendorff'un ne demek istediğini sezmiştim. Kafası çok büyük askerî hareketlen idare etmekten yorulan Ludendorff yemek sırasında, hatırımda yer tutacak kadar ciddî bir konuşma mevzuu bulamadı.

Yemek bitti. Salona bitişik, âdeta onun büyük bir benzeri olan başka bir salon vardı. Sofrada hazır bulunanlardan bir kısmımız oraya geçtik.

İmparator, Hindenburg, Ludendorff, Alman Başbakanı olduğunu sandığım bir zat, bizim tarafımızdan da Veliht, Hakkı Paşa ve bizler...

İmparator, bir köşede ayakta, Veliht ile tatlı tatlı konuşuyor. Ben, arkasını iki salonu bitştiren kavsın duvarlarına dayamış çok heybetli ve canlı, gözlerinden gerçekleri anladığı anlaşılan, fakat anladıklarını her konuştuğuna söylemekten çekinen, yüksek bir şahsiyet karşısındayım: Hindenburg.. Onunla görüşmek istiyor, kendisini bilhassa Velihtla

birlikte ziyarete gittiğimiz vakit temas etmiş olduğu tatlı mevzua getirmeğe çalışıyordum. Mareşal, ziyaretimiz sırasında Suriye vaziyetinin düzeldiğini, son günlerde yeni ve taze bir süvari fırkasının savaş meydanına sokulduğunu söylemişti. Halbuki bu büyük adamın bahsettiği, tabii oradaki komutanların verdiği raporların bildirdiği idi. Gerçekte bu süvari fırkası, ben henüz 2. Ordu Komutanı iken Yıldırım Orduları Grubu'nu desteklemek için bu gruba gönderilmesi istenen fırka idi. Ben 7. Ordu Komutanı olmadan önce, bu süvari fırkasının kurulmasına çok çalışmıştım. Ancak toplanabilen kuvvet o kadar güçsüz idi ki, önce zayıf hayvanları, Re'sülayn civarındaki otlaklarda beslemek ve ondan sonra istifade edilebilir bir hale gelip gelmediğini yeniden araştırmak lâzımdı. Ben aylarca sonra, 7. Ordu Komutanı olduğum zaman, bu fırkadan istifade edip edemeyeceğimi sordum. Aldığım ciddi bir rapor, fırkanın bir kuvvet olmadığı mahiyetinde idi. Alman büyük karargâhında Hindenburg'un ağzından işittiğim şu idi ki bu fırka savaş meydanına girmemiştir. Durumu da düzelmiştir.

Mareşal'e bu macerayı hikâye ettim, dedim ki:

— Benim söylediğim sözler, sizin aldığınız raporlara uymayabilir. Fakat güvenebilirsiniz ki doğrudur. Suriye'de vaziyet düzelmiş değildir. Bunu kabul ediniz. Sonra, siz önemli bir taarruz yapıyorsunuz, zannetmem ki buna çok bağlamış olabilirsiniz. Bana söyler misiniz, güvenle elde edileceğini ümit ettiğiniz hedef ve maksat nedir?

Büyük ve ihtiyatlı asker, benim bu sualime cevap verebilir miydi? zaten kendisinden bunu bekleyemezdim. Bu, belki de biraz laubalice durumum, ihtimal İmparator'un sofrasında bizi ikram edilen nefis şampanyaların tesiri ile olmuştu. Mareşal söylediklerimi dikkatle dinler gibi göründü. Sonra çok sade ve sevimli bir cevap verdi. Salonun ortasında duran ve üzerinde çeşitli sigaralar bulunan ufak bir masa vardı.

— Ekselans, dedi. Size bir sigara takdim edebilir miyim?

Hindenburg her şeye cevap vermişti. Ortadaki masaya gittik, kendi eli ile bana bir sigara verdi.

Meğer, Vahdeddin'le konuşan imparator bizim konuşmamızla ilgilenmiş, Almanca olarak sordu:

— Ne diyor? Mareşal cevap verdi:

— Bir şeyler...

Ben sigarasını yaktıktan sonra Hindenburg'u bıraktım. İmparator'la konuşan Vahdeddin'in yanına gittim.

— Gerçekleri anlıyor musunuz? diye sordum. Konuştuğunuz Almanya İmparatoru 'dur. Benim size arz ettiğim endişeleri giderecek tek bir kelime söyledi mi?

— Hayır, dedi.

— Konuşmaya devam ediniz, ciddî konuşunuz, dedim. Bütün endişelerinizi İmparator'a söylemekte tereddüt etmeyiniz- Sizden memnun olmasa bile hiç olmazsa Türkiye'de durumları görmüş olanların bulunduğu inanacaktır.

Veliaht masum bir tavır takınarak:

— Öyle yapıyorum, dedi. “

Kaynak: Her Gün Atatürk'le Beraber